

Ковалів С. В.,

аспірант кафедри теорії літератури та порівняльного літературознавства
філологічного факультету
Львівського національного університету імені Івана ФранкаНА ЗАХИСТ ШЕВЧЕНКОВОГО СЛОВА: ШЕВЧЕНКОЗНАВЧІ
ПУБЛІКАЦІЇ ЛУКИ ЛУЦІВА 1949–1984 РОКІВ

Анотація. У статті проаналізовано шевченкознавчі праці Луки Луціва, написані протягом його перебування в еміграції (1949–1984 роки). У повоєнні десятиліття, коли змінились обставини не лише особистого життя літератора, а й життя всієї Батьківщини, яка повністю опинилась у лещатах Кремля, зазнало змін також шевченкознавство Л. Луціва: скристалізувалась національно-екзистенційна спрямованість та яскраво виявились публіцистичні тенденції. Діаспорний дослідник дбав не лише про збереження національної спадщини в екзилі, а й про її захист у далекій батьківщині. На увагу заслуговує його гостра полеміка з радянськими дослідниками та наполегливе очищення спадщини Т. Шевченка від ідеологічних спекуляцій.

Ключові слова: Т. Шевченко, інтерпретація, діаспора, рецепція, полеміка, комуністична ідеологія.

Постановка проблеми. Дослідження спадщини діаспорних шевченкознавців, які за часів комуністичного тоталітаризму стали вигнанцями з Батьківщини, є важливим завданням сучасної гуманітаристики. Адже ця спадщина становить своєрідну духовну ланку, що пов'язує сучасну українську науку, озброєну новітніми методологіями, з класичним літературознавством. Серед діаспорних шевченкознавців, оригінальних і впливових свого часу, проте сьогодні цілковито незаниханих в Україні, привертає увагу постать Луки Луціва – літератора, який, перебуваючи у вигнанні, зумів піднести репутацію українського письменства, відкривши світу його мистецькі шедеври та спростувавши радянські спотворення найбільшого українського генія.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сьогодні здобутки діаспорного шевченкознавства розкрито в працях М. Ільницького «Еміграційне шевченкознавство» [1], О. Супрунок «Еміграційне шевченкознавство ХХ ст.» [2], І. Братуся та інших дослідників. Однак про шевченкознавчі дослідження Л. Луціва діаспорної пори фактично немає розвідок, за винятком окремих стислих висловлювань, наприклад, високої оцінки, яку Г. Костюк оприлюднив у доповіді на Четвертому з'їзді Організації українських письменників в еміграції «Слово» 28–29 листопада 1970 року, акцентувавши на виданні книжки Л. Луціва про Т. Шевченка.

Метою статті є репрезентація поглядів Луки Луціва в діаспорі на постать Т. Шевченка, аналіз ідей і методики його досліджень, а також зображення полеміки вченого з радянськими науковцями.

Виклад основного матеріалу. Як шевченкознавець Л. Луців дебютував у Празі, навчаючись у тамтешніх Українському Вільному та Карловому університетах, де слухав лекції знаних шевченкознавців О. Колесси та С. Смаль-Стоцького, а під керівництвом чеського письменника й науковця Я. Махала 1926 року захистив дисертацію «Тарас Шевченко у слов'янських літерату-

рах». Ця робота стала джерелом низки наукових публікацій із порубіжжя шевченкознавства та славістики.

Наприкінці Другої світової війни Л. Луців переселився до Польщі, звідки згодом із хвилею втікачів емігрував у Німеччину, не бажаючи повертатись на батьківщину, де панував московський «визволитель», а в лютому 1949 року вирушив у Сполучені Штати Америки.

У далекому заокеанському світі суттєво змінились побутові обставини щоденного життя. Спочатку досліднику з дружиною Олександрою довелося зводити кінці з кінцями. Він згадував: «До Нью Йорку прибув я з двома долями в кишені, які дістав на кораблі. Я пішов працювати до шпиталю як замітач» [3, с. 478]. Згодом, з березня 1952 року, Л. Луців почав працювати в редакції газети «Свобода». Про насичені журналістські будні дослідник, на жаль, не залишив докладної інформації й спогадів. Однак його колега із цієї ж еміграційної газети І. Кедрин у мемуарах «Життя – події – люди» саме Л. Луціва, Б. Кравціва та В. Давиденка удостоює високої оцінки як фахівців і приятелів: «Ми четверо дружили, і коли були між нами різниці думок на будь-яку справу, то вони ніколи не закаламутили наших найкращих взаємин» [4, с. 505]. Відзначив І. Кедрин також важку й малооплачувану роботу в щомісячнику, про яку «стидно було признаватись» [4, с. 506].

Однак, попри всі труднощі, які випали на долю Л. Луціва у «Свободі», були все-таки й переваги. У нього була змога хоч і дистанційно, проте аргументовано та ґрунтовно полемізувати з офіційним радянським шевченкознавством, заперечуючи й гостро висміюючи тенденційно висвітлені факти про Кобзаря.

На американський континент Л. Луців прибув зі значним науковим багажем: у своїх довоєнних компаративних студіях, друкованих у «Літературно-науковому віснику» або інших виданнях, він створив об'єктивну панораму різнопланової рецепції творчості Т. Шевченка в чеській, словацькій, сербській, хорватській, польській і білоруській культурах. Ученому, який виходив із необхідності поглиблено вивчати функціонування творчості найбільшого українського генія за межами Батьківщини, вдалося переконливо продемонструвати загальнослов'янське значення Шевченкової спадщини всупереч радянському літературознавству 1930-х років, яке змушене було звзити порівняльні контексти рідного письменства до майже винятково гіпертрофованої однобічної його залежності від російської літератури. Його праці із царини компаративного шевченкознавства було поміщено в 15 томі «Повного видання творів Т. Шевченка» (Варшава, 1936 рік), яке визнається найбільшим здобутком передвоєнного шевченкознавства.

У США науковець опинився в географічній ізоляції від України, однак духовно залишався в найтісніших зв'язках із батьківщиною, перебуваючи, таким чином, у своєрідному двосвітті – на перетині американської (вільної) та української (колоніально

деформованої) культур. Можливість вільно писати (хоч і в «чужому» мовно-культурному середовищі) стала для Л. Луціва тією рушійною силою, яка спонукала пропагувати традицію Т. Шевченка та життєствердну ідеологію націоналізму, кардинально відмінну від антидемократичних постулатів московської тиранії. Через цілковите підпорядкування тогочасного материкового шевченкознавства імперським доктринам учений узявся за публіцистичні студії, які представляли б справжнього, а не сфальшованого Кобзаря. Ідеологічне насвітлення Т. Шевченка було актуальним, оскільки, вдаючись до фальсифікацій і замовчувань, купюр і перекручень, радянський режим ставив його творчість на службу денационалізації українців.

Як відомо, тогочасне шевченкознавство рухалось у двох антитетичних «коліях»: еміграційній (антиколоніальній) та українотеренній (переважно колоніальній, за винятком шістдесятницької й дисидентської критики). Спокійний науковий діалог між обома був неможливим з огляду на «китайський мур» запеклого ідеологічного протистояння між вільним світом і радянською «імперією зла», коли будь-яка дискусія неминуче перетворювалась на взаємні звинувачення, оскільки шевченкознавці радянської України були поневолені режимом до фальшування істини й таврування закордонних колег, тоді як діаспорні дослідники, спонукувані принципами наукової етики та патріотизму, очищували авгієві стайні радянської історіографії.

Наприклад, у працях Є. Кирилюка, В. Шубравського, Є. Шаблювського, І. Пільгука та інших радянських шевченкознавців творчість Кобзаря була зображена як нібито залежна від впливів російської «революційної демократії» та співзвучна ідеології російського більшовизму. Заполітизоване ставлення до літератури витворило закостенілий колоніальний канон, який руйнував національну ідентичність та етнічну самобутність літератури. Із цього приводу варто пригадати застереження О. Галети, яка в монографії «Від антології до онтології», використовуючи термін «культурна пам'ять» на означення механізму збереження літератури як архіву з усіма матеріалами без урахування їхніх естетичних вартостей, зауважує: «Канон становить осердя культурної пам'яті та забезпечує не лише її єдність, а й спільний ціннісний ґрунт» [5, с. 155]. Тому, маючи на меті репрезентувати українську літературу не як провінційну й вторинну, а як інноваційну та привабливу, з оригінальною національною традицією, Є. Маланюк, Ю. Шевельов, П. Одарченко, Л. Білецький, Б. Кравців та інші діаспорні дослідники стали до герцю з імперіальним канонам, у якому «універсальним інваріантом літератури постає російська, тоді як інші національні літератури розглядаються виключно як часткові й вторинні» [5, с. 214].

Л. Луців перебував на передніх барикадах бою за Кобзаря. З-під його пера в період 1959–1973 років у газеті «Свобода», в «Альманасі Народного Союзу» та інших виданнях, що друкувались у США, вийшло чимало статей, рецензій, англійською передмова до антології «Shevchenko's Thoughts and Lyrics» (Нью-Йорк, 1961 рік), монографія «Тарас Шевченко – співець української слави і волі» (1964 року). Ці публікації становлять модерну інтерпретаційну рамку західного шевченкознавства, зокрема, її ідеологічне відгалуження – публіцистично наснажене, ідейно непримиренне та наступальне.

Діаспорний дослідник здійснював деколонізацію творчості Т. Шевченка в історичному, біографічному, етичному, релігійному, естетичному, компаративному аспектах. Риторика Л. Луціва в публікаціях окресленого періоду позначена різкою викривальною спрямованістю, адресованою колоніальній науці, при-

мушеній до служби поневолювачам рідної нації. Він зауважує: «В Україні багато пишуть про Т. Шевченка, але немає ані однієї праці, у якій не було б перекручень тієї правди, що її оспівував Т. Шевченко» [6, с. 2]. Так, в опублікованій у «Свободі» в 1959 році статті «Шевченко очима сучасників» віртуозний маєстро полемічного жанру комплексно аналізує працю «Спогади про Шевченка» (1958 року). Він зазначив, що її упорядник А. Костенко намагався створити в книзі історично правдивий образ Кобзаря, зібравши мемуари різноманітних культурних діячів (письменників, художників, учених, артистів) і представників інших верств населення (чиновників, офіцерів, рядових солдатів, ремісників та селян), до того ж не лише прихильників Т. Шевченка, а й опонентів, однак не спромігся ухилитись від виконання партійного замовлення та змушений був показати поета апологетом комуністичної доктрини класової боротьби, замовчувати вороже ставлення В. Белінського до Т. Шевченка тощо. Рецензент зробив висновок, що, незважаючи на опублікований у збірнику багатий матеріал (спогади більше 70 авторів), «упорядник друкує те, чого йому треба для підтримки своїх політичних тез, а не звертає увагу на те, що показало б дійсно те, як дивилися на автора «Кобзаря» його сучасники» [7, с. 3].

Важливим кроком до адекватного прочитання Кобзаря критик вважав публікацію «Повного видання творів Тараса Шевченка у XIV томах» у Чиказькому видавництві М. Денисюка. У цьому виданні було зібрано твори поета й пояснення до них, його листи, а також вибрані статті про нього П. Куліша, Т. Осьмачки, В. Ващенко, М. Глобенка та Є.-Ю. Пеленського, які давали змогу глибше пізнати життєвий шлях і духовний світ національного генія.

У 1961 році на сторінках Календаря Українського Народного Союзу вийшла стаття Л. Луціва «Бо москалі – чужі люди, сміються над нами», яку наступного року було передруковано під заголовком «Шевченко про москалів і Московщину» в 176 томі «Записок НТШ». За жанровим спрямуванням це проблемна студія, якій притаманна полемічна антиколоніальна спрямованість. Основним завданням, яке поставив перед собою дослідник, було окреслити параметри відносин Т. Шевченка до «москалів та Московщини» [8, с. 35]. З властивою йому дошкульною манерою Л. Луців відкинув радянські міфи про запобігливе ставлення Т. Шевченка до «братнього» народу, зокрема, заперечив твердження О. Білецького, П. Мороза, М. Пивоварова на сторінках першого тому колективної «Історії української літератури» (1955 року), що російська мова була другою рідною для Кобзаря мовою. На протигагу космополітичним тезам науковець підкреслив, що Т. Шевченко, перебуваючи в Петербурзі, відчував себе, як у «чужому краю», а концепція мови у творчій парадигмі українського поета мала виразний національно-патріотичний первень. Дослідник уточнив необґрунтовано звужене трактування авторами «Історії української літератури» значення слів «москаль» і «Московщина», які Т. Шевченко вживав «на окреслення якраз того, що автори згадані «Історії української літератури» називають «російський» і «Росія» [8, с. 37]. Далі, втрутившись у дискусію навколо російськомовних творів Т. Шевченка, учений погодився з тезою П. Зайцева, що в цьому український Кобзар пішов за голосом амбіцій – щоб «москалі не казали, що я їх языка не знаю» [8, с. 38].

Однак Л. Луців у своїх публіцистичних виступах не лише ніде не дозволив у полемічному запалі переступити межу між патріотичними симпатіями та шовінізмом, а й рішуче відвів від автора «Кобзаря» будь-які підозри в русофобії, звернувши увагу читачів, що «в дійсності Т. Шевченко обурювався проти тих чле-

нів російського народу, які, подібно як герой «Катерини» Іван, деморалізували український нарід та знущались над ним, будучи зайдами-окупантами України» [8, с. 36].

Важливим аспектом антиколоніальної полеміки була боротьба за поетичну історіософію Кобзаря. У статті «Бо москалі – чужі люди, сміються над нами» Л. Луців окреслив соціально-політичні портрети українських гетьманів крізь призму Шевченкових творів, аналітично інтерпретуючи й наголошуючи на ставленні Кобзаря до Б. Хмельницького та І. Мазепи, зіставляючи обидві постаті в розбіжності їхніх політичних переконань і політичних кроків щодо окупанта – царської Росії.

Багато уваги приділив Л. Луців характеристиці Т. Шевченка як антагоніста імперії, яка будь-яким чином намагалась зобразити Кобзаря у викривленому світлі – як буцімто прибічника «возз'єднання» двох «братніх» народів (українського та російського). Звертаючись до постатей Петра I та Миколи I у творчому доробку духовного наставника нашого народу, Л. Луців підкреслив свідомий ідейний патріотизм Кобзаря та непримиренне його ставлення до колонізаторів і їхніх українських колаборантів: «Як колишній кріпак, Т. Шевченко міг глибше, ніж наші діячі-поміщики, усвідомити всю глибину того нещастя, яку принесло Україні московське панування. Знищення решток державного устрою Гетьманщини лучилося з остаточним впровадженням і зміцненням кріпацтва. Національне поневолення оберталось своїм соціальним боком до селянства, козацтва, і найбільше йому давалося взнаки, тоді як переважна частина українського панства знайшла собі місце в нових життєвих обставинах, кинулася в погоню за чинами, мастками, швидко засвоювала все те найгірше, що створила ментальність російського кріпосника» [9, с. 13].

Л. Луців послідовно вдавався до принципу «ad fontes!», розвіюючи туман радянських фальсифікацій: не лише протиставляв їм власні інтерпретації, а й закликав читачів перечитувати Кобзаря та тверезо мислити над його текстами. Так, в облудності твердження про начебто прихильне ставлення Т. Шевченка до Переяславської угоди має нагоду переконатись кожен читач, розгорнувши поему «Великий льох» чи поезію «Розрита могила».

Спростовуючи спрIMITизовані радянською партійною доктриною світоглядні характеристики Т. Шевченка як затятого безбожника, дослідник наводив біографічні факти, цитати з поетичних текстів, інші численні першоджерельні аргументи, які підтверджують своєрідну, багатозначну і водночас глибоко християнську позицію поета. До речі, такий комплексний підхід до складного питання виявився суголосним висновкам сучасних дослідників. Зокрема, І. Набитович вказує: «В основі Шевченкового світобачення лежить християнський світогляд, проте він розуміє, що Російська православна церква виступає в Україні одним із могутніх засобів брутальної русифікації, національної нівеляції українців, а отже, є також дієвим і важливим інструментарієм соціального гноблення» [10, с. 435].

Серед підступних методів комуністичної пропаганди було систематичне перекручування й замовчування позицій своїх опонентів: С. Єфремова, Л. Білецького, П. Зайцева та інших шевченкознавців. Прикладом такої антинаукової поведінки слугує, на думку Л. Луціва, ставлення до «Інтерпретацій» С. Смалья-Стоцького в радянській Україні, де науковці згадують їх лише в негативному контексті, «наводячи тільки деякі місця, і то не суттєві, але головних думок із них не подають, бо Москва дозволяє тільки такого Т. Шевченка, який служив би її імперіалістичній і шовіністичній політиці, хоч український поет гостро виступав проти московського «визволення» [6, с. 2]. Очевид-

но, що факт замовчування «Інтерпретацій» зумовлювався політичними причинами, оскільки С. Смалья-Стоцький, розтлумачуючи поему «Великий льох», спонукав читача задуматись над ставленням національного генія до Переяславських угод: «Гріх Богданової України, за який тяжко карається та за який у рай її не пускають, був той, що вона віддалася Москві, прийняла з резигнацією присягу Москві, чим отруїла все живе в Україні» [6, с. 2].

Постать блискучого науковця, який «своєю політичною та громадською працею, а також науковою діяльністю дбав про те, щоб вибороти самостійність і незалежність українському народові» [11, с. 3], зацікавила Л. Луціва ще під час навчання в Карловому університеті, де він слухав лекції видатного ментора. Крім статей «Степан Смалья-Стоцький і українська мова», «Степан Смалья-Стоцький», опублікованих у передвоєнному «Віснику», та вступного слова до другого видання «Інтерпретацій Т. Шевченка», науковцю належить також публікація «Тарас Шевченко в інтерпретації академіка Степана Смалья-Стоцького», а також часті цитування авторитетного дослідника й посилання на нього у власних статтях.

Л. Луців придивлявся до скрупульозного філологічного аналізу, з яким підійшов до розбору поезії й ритміки Т. Шевченка його вчитель – автор першої повної наукової граматики української мови. Особливо захоплювала майстерність літературознавчого синтезу, витонченість іманентної інтерпретації С. Смалья-Стоцького – систематичної, ідеологічно розкутої, закоріненної в семантичні глибини Шевченкового поетичного слова. Л. Луців актуалізував цю герменевтичну методику, формулюючи її зміст таким чином: «Вияснювати твори поета на основі їх текстів, а не особистих, партійних чи політичних забаганок, як це практикується тепер в СРСР» [12, с. XII]. Як спостеріг Л. Луців, у відчайдушних суперечках С. Смалья-Стоцького з дослідниками, які криво тлумачили «Послання» Т. Шевченка, домінували раціональний первень та історична правда. Принципи цілісної інтерпретації свого вчителя він застосовував у низці власних шевченкознавчих праць, зокрема в статті «Незмінний Шевченко» (1964 року), у якій з'ясував символічний зміст поезії «Бували войни і військовій свари» на тлі творчості Т. Шевченка.

Особливо інтерпретаційна методологія С. Смалья-Стоцького стала в нагоді для очищення Шевченкових творів від ідеологічних нашарувань у підсумковій роботі Л. Луціва «Тарас Шевченко – співець української слави і волі», яку в 1964 році видали Наукове товариство Шевченка та газета «Свобода» до 150-річного ювілею Кобзаря.

Композиційно вчений поділив це видання на 34 розділи (крім передмови й післяслова), у яких аналізував одну за одною Шевченкові поезії та в полеміці з радянськими інтерпретаторами відновлював якщо не їхню «об'єктивну сутність», то хоча б основу для вільних творчих інтерпретацій, закликаючи глибше пізнавати творчість митця та виносити з неї «нові скарби» [13, с. 10].

Для аналізу критик обрав твори політичного й історичного спрямування, що містять полемічні підтексти, спрямовані проти загарбників, і багату символіку, яка підносить національних героїв до вершин слави й народної любові. Дослідник використав у цій праці порівняльно-історичний метод, сконденсовано подав думки різних критиків, які сперечались над текстами Кобзаря, часто висвітлюючи їх у ракурсі, вигідному для певного політичного режиму. Як і С. Смалья-Стоцький та Л. Білецький, автор праці «Тарас Шевченко – співець української слави і волі» доводив, що ідеали національно-політичної незалежності простежуються

вже від початків творчості Т. Шевченка, експресивно проявились у поемі «Гайдамаки» та з великою силою вибухнули у творах періоду «трьох літ», які не підлягали цензурі [13, с. 40].

Висновки. Для повоєнних шевченкознавчих студій Л. Луціва характерний не лише синтез наукового та публіцистичного первнів, а й своєрідний неоромантичний провіденціалізм, виразна національно-екзистенційна спрямованість у вільне майбутнє свого народу. З утраченою Батьківщиною українських вигнанців єднала спільна пам'ять, культурна спадщина, дбайливо бережені духовні традиції. У їхніх душах відбувалася сакралізація втраченої Батьківщини, до якої вони мали повернутися будь-якою ціною. Л. Луціва та його одноплемінників зміцнювало в цій святій вірі поетичне слово найбільшого національного поета, якого «Боже Провидіння призначило бути пробудником свого народу і провідником у його боротьбі за волю» [14, с. 8].

На питання про те, чи використовував Л. Луців західні теорії й методології, можемо дати негативну відповідь, оскільки вихованець традиційної школи не був схильним до новацій. Однак не можна легковажити досвідом тієї школи, не всі ж її представники були, як говорив Г. Грабович, «ангажовані ідеологи, для яких, наприклад, єдиний спосіб обговорювати так званий атеїзм Т. Шевченка чи, навпаки, його релігійність і побожність полягав у нанизуванні цитат та в їх довільному тлумаченні» [15, с. 21]. Тим більше не можна врівноважувати діаспорне й радянське шевченкознавство (як, наприклад, висловлюється Г. Грабович: «Іронія полягає в тому, що обидві протилежні концепції містять зерно правди, яке, однак, ледве проступає з-під нашарувань хибних уявлень та спотворень» [15, с. 35]). Хоча повоєнне діаспорне шевченкознавство фактично не брало до уваги новіші теорії західного літературознавства, а спиралося на ідеологічні засади, проте ці засади не були дзеркально протилежними комуністичній ідеології, навпаки, були закоріненими в загальнолюдській, християнській і національній етиці на протигагу класовій, атеїстичній та імперіальній стратегіям російського комунізму.

Безперечно, у шевченкіані Л. Луціва полемічний складник часто отримував перевагу над складником дослідницьким. Однак в умовах «холодної війни» – періоду жорсткого протистояння тоталітарної й демократичної суспільних систем, коли йшлося про долю занапащеної батьківщини, – неможливо було уникнути надмірних ідеологічних акцентів, емоційного запалу. І невдовзі суголосні голоси на захист поневоленої нації пролунали з материкової України – з уст представників шістдесятництва й дисидентського руху.

До останку днів віру Луки Луціва в правильності обраної наукової та політичної дороги зміцнювало поетичне слово національного генія. Випускаючи у 87-літньому віці підсумкову розвідку «Література і життя» (1982 року), непокірний патріарх діаспорного літературознавства зізнався, що живе думкою про вільну Батьківщину, оскільки «як співає Тарас Шевченко, тільки «в своїй хаті своя й правда, і сила, і воля» [3, с. 10].

Література:

1. Ільницький М. Еміграційне шевченкознавство: спектр інтерпретацій / М. Ільницький // Слово і час. – 2012. – № 3. – С. 47–59.
2. Супронюк О. Еміграційне шевченкознавство ХХ ст. (за матеріалами відділу зарубіжної україніки Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського) / О. Супронюк // Бібліотечний вісник. – 2014. – № 4(222). – С. 35–42.
3. Луців Л. Література і життя: літературні оцінки / Л. Луців. – Джерсі-Сіті, Нью-Йорк : Свобода, 1982. – 480 с.

4. Кедрин І. Життя – події – люди: спомини і коментарі / І. Кедрин. – Нью-Йорк : Видавничка кооператива «Червона Калина», 1976. – 724 с.
5. Галета О. Від антології до онтології: антологія як спосіб репрезентації української літератури кінця ХІХ – початку ХХ століття / О. Галета. – К. : Смолоскип, 2015. – 640 с.
6. Луців Л. Перед Шевченківським роком / Л. Луців // Свобода. – 1963. – 26 грудня. – Ч. 243.
7. Луців Л. Шевченко очима сучасників / Л. Луців // Свобода. – 1959. – 10 березня. – Ч. 46.
8. Луців Л. Бо москалі чужі люди / Л. Луців // Альманах УНС. – 1961. – С. 35–50.
9. Бойко Ю. Шевченко і Москва / Ю. Бойко. – Торонто : На чужині, 1952. – 62 с.
10. Набитович І. Творчість Тараса Шевченка в літературознавчій спадщині Юрія Бойка (Блохина) / І. Набитович // Шевченкознавчі студії. – 2014. – Вип. 18. – С. 428–439.
11. Луців Л. Академік, професор, доктор Степан Смаль-Стоцький / Л. Луців // Доповіді. – 1959. – С. 3–8.
12. Луців Л. Вступне слово до другого видання / Л. Луців // Смаль-Стоцький С. Т. Шевченко. Інтерпретації / С. Смаль-Стоцький. – Нью-Йорк ; Париж ; Торонто, 1965. – С. ХІІ–ХІV.
13. Луців Л. Тарас Шевченко – співець української слави і волі / Л. Луців. – Нью-Йорк : Свобода, 1964. – 189 с.
14. Луців Л. Шевченкові думи і пісні. У сторіччя смерті поета / Л. Луців // Shevchenko's thoughts and lyrics: commemorating the Centennial of His Death. – Jersey City ; New York, 1961. – С. 8–11.
15. Грабович Г. Поет як міфотворець: семантика символів у творчості Тараса Шевченка / Г. Грабович. – К. : Критика, 1998. – 206 с.

Ковалив С. В. На захист Шевченкового слова: шевченковедческие публикации Луки Луцива 1949–1984 годов

Анотация. В статье проанализированы шевченковедческие труды Луки Луцива, написанные на протяжении пребывания литературоведа в эмиграции (1949–1984 годы). В послевоенные десятилетия, когда изменились обстоятельства не только личной жизни литературоведа, но и жизни всей Родины, которая полностью оказалась в лапах Кремля, претерпела изменения и шевченковедчество Л. Луцива: кристаллизовалась национально-экзистенциальная направленность и ярко проявились публицистические тенденции. Диаспорный исследователь заботился не только о сохранении национального наследия в изгнании, но и о его защите в далекой родине. Внимания заслуживают его острая полемика с советскими исследователями и настойчивая очистка наследия Т. Шевченко от идеологических спекуляций.

Ключевые слова: Т. Шевченко, интерпретация, диаспора, рецепция, полемика, коммунистическая идеология.

Kovaliv S. In defense of Shevchenko's word: Shevchenko-related publications of Luka Lutsiv of 1949–1984

Summary. The article analyzes Shevchenko-related works of Luka Lutsiv, written during his stay in exile (1949–1984). In the postwar decades, when not only the writer's personal life circumstances changed, but that of the whole Homeland, which was fully in the grip of the Kremlin, Shevchenko-related studies of L. Lutsiv have undergone changes as well: national existential orientation has crystallized and journalistic trends have become vivid. The diaspora researcher was concerned not only about the preservation of national heritage in exile, but also about its protection in a faraway homeland. His heated debate with Soviet scientists and persistent purification of T. Shevchenko legacy from ideological speculation are worth mentioning.

Key words: T. Shevchenko, interpretation, diaspora, reception, polemic, communist ideology.